

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут

Кафедра «Філологія»

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни «Гендерна лінгвістика»

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський) рівень</i>	
Програма навчання	<i>Освітньо-професійна</i>	
Галузь знань	<u>03</u>	«Гуманітарні науки»
Спеціальність	<u>035</u>	«Філологія»
Освітня програма	<i>«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)»</i>	
Цикл дисциплін	<i>Вибіркові</i>	
Курс та семестр	<i>I курс, семестр</i>	
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ECTS / 90 академічних годин</i>	
Види аудиторних занять	<i>Лекції, практичні заняття</i>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	<i>Немає</i>	
Форми контролю	<i>Залік</i>	

Викладач:

Смаглій Валерія Михайлівна, завідувач кафедри Філологія, д-р філол., н., професор,
valeriya.smagliy@gmail.com

Мета навчальної дисципліни – узагальнення інформації з гендерної проблематики; опрацювання загальнонаукових питань статусу гендеру, його соціокультурної природи; аналіз проявів мовного андроцентризму; визначення способів творення фемінітивів та вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН-15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН-16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти знає:

- 1) основні напрями розвитку гендерної лінгвістики;
- 2) історію становлення гендерних студій, гендерної лінгвістики, феміністської лінгвістики;
- 3) ключові поняття гендерної лінгвістики «гендер», «андроцентризм мови», «гендерний стереотип», «гендерна роль», «гендерно марковані одиниці», «мовний сексизм»;
- 4) засоби та способи мовної ідентифікації жінки;
- 5) особливості вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок.

Здобувач вищої освіти вміє:

- 1) усвідомлювати закономірності та сутність основних напрямів дослідження лінгвістичної гендерології (соціолінгвістичний, психолінгвістичний, лінгвокультурологічний, комунікативно-дискурсивний);
- 2) використовувати термінологію гендерної лінгвістики та суміжних наук;
- 3) обирати оптимальні методи та самостійно здійснювати дослідження гендерних стереотипів;
- 4) самостійно працювати з мультимовним матеріалом як передумовою можливого прогнозування і вирішення комунікативних конфліктів;
- 5) чітко передбачати та вибудовувати структуру гендерно зорієнтованого дослідження.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції і	практичні	лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Гендерні дослідження на сучасному етапі: філософія, проблематика, методологія	2	2		6

2	Тема 2. Гендерна асиметрія мови	2	2		6
3	Тема 3. Засоби та способи мовної ідентифікації жінки	2	2		8
4	Тема 4. Стратегії вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок	2	2		8
5	Тема 5. Гендерний вимір мовної свідомості	2	2		12
6	Тема 6. Лінгвогендерологічні дослідження маскулінного і маскулінності	2	2		10
7	Тема 7. Образна структура гендерно маркованих лексем.	2	2		6
8	Тема 8. Пареміологія і фразеологія в системі гендерного аналізу	2			4
	Всього	16	14		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Міждисциплінарний характер гендерних лінгвістичних досліджень.
2. Лінгвістичні напрями гендерних досліджень.
3. Основні напрями дослідження лінгвістичної гендерології: соціолінгвістичний, психолінгвістичний, лінгвокультурологічний, комунікативно-дискурсивний.
4. Лінгвогендерологічні терміни й поняття: андроцентризм мови, гендерний стереотип, гендерна роль, гендерна метафора, гендерно марковані одиниці, мовний сексизм.
5. Визначення та ознаки андроцентризму з погляду феміністської лінгвістики.
6. Мовний андроцентризм на лексичному, фразеологічному та граматичному рівнях.
7. Прояви андроцентризму в пейоративізації іменників жіночого роду.
8. Мовний сексизм і практика щоденного спілкування.
9. Сучасні стратегії нейтралізації та фемінізації мови.
10. Творення фемінітивів та вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва.
11. Фемінітиви й норма літературної мови.
12. Відображення фемінітивів в словниках.

13. Уживання фемінітивів у ЗМІ та художній літературі.
14. Поняття гендерного стереотипу.
15. Образна структура гендерно маркованих лексем.
16. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.
17. Комунікативні стратегії жінок і чоловіків.
18. Аспекти спілкування між жінками й чоловіками, пов'язані з мовним кодом (фонетика, морфологія, словотвір, лексика, фразеологія, синтаксис).
19. Комунікативні стратегії чоловіків і жінок у вживанні ненормативної лексики.
20. Гендерні виміри невербальної комунікації.
21. Лексична презентація фемінного й маскуліного в пареміях.
22. Взаємозв'язок гендерних ролей і гендерних стереотипів у прислів'ях та приказках.
23. Об'єктивація гендерних стосунків у пареміях.
24. Гендерний компонент у структурі та семантиці фразеологічних одиниць.
25. Роль гендеру у використанні гіпорбелізації.
26. Еліптичні конструкції та гендерний фактор.
27. Інверсійні конструкції та родові особливості.
28. Вплив гендеру на вживання вступних фраз.
29. Сполучні слова та фактор гендеру.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика: кол. моногр. Харків–Дрогобич, 2015. 470 с.
2. Основи теорії гендеру. Навчальний посібник. К.: "К.І.С.", 2020. 536 с.
3. Butler Judith. Undoing Gender. New York: Routledge, 2014. 273 p.^[L]_{SEP}
4. Coats J. Women, Men and Language. A sociolinguistic account of gender differences in language. Published by Routledge, 2016. 262 p.

Допоміжна література

1. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2014. 308 с.
2. Мартинюк А.П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі. Харків: Констата. 2014. 292 с.
3. Tannen D. Du kannst mich einfach nicht verstehen. Warum Maenner und Fraue aneinander vorbeireden. Hamburg. 2011.164 s.
4. Wierzbicka A. Understanding Cultures Throught Their Key Words (English, Polish, German, and Japanese). New York – Oxford. 2012. 328 p.

Інформаційні ресурси

- 1.Григорів Н.М. Сучасні напрямки дослідження гендеру за допомогою аналізу структури мови. URL: <http://intkonf.org/grigoriv-nm-suchasni-napryamki-doslidzhennya-genderu-za-dopomogoyu-analizu-struktur-movi/>
- 2.Дожук М.П. Концепція гендеру та його відображення у сучасному мовознавстві: понятійний аспект. URL: http://www.confcontact.com/2009fil/7_dozhuk.htm
- 3.Мельник Ю.П. Об'єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2009_45/23_45.pdf^[L]_{SEP}
- 4.Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. URL: <http://a-z-gender.net/ua/gendernij-stereotip.html>
- 5.Ставицька Л.О. Актуальні проблеми сучасної української гендерної лінгвістики. URL: <http://linguistics.kava.kiev.ua/seminar>